

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์
 - 1.1 ความหมายของความคิดสร้างสรรค์
 - 1.2 องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์
 - 1.3 การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
 - 1.4 บทบาทของครูในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
 - 1.5 หลักสูตรกับการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
 - 1.6 รูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของวิลเลียมส์
 - 1.7 การวัดความคิดสร้างสรรค์
 - 1.8 แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์
 - 1.9 แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ทางภาษา
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับร้อยกรอง
 - 2.1 ความหมายของร้อยกรอง
 - 2.2 ร้อยกรองประเภทกาพย์
 - ความหมายของกาพย์
 - ประเภทของกาพย์
 - ลักษณะบังคับของกาพย์
 - 2.3 ร้อยกรองประเภทกลอน
 - ความหมายของกลอน
 - กลอนสุภาพ
 - ลักษณะบังคับของกลอนและกลอนสุภาพ
 - 2.4 แนวทางในการสอนเขียนร้อยกรอง

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนเขียนร้อยกรอง

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์

ความหมายของความคิดสร้างสรรค์

กรมวิชาการ (2535ก, หน้า 2) ให้ความหมายว่า ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถในการมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ โดยมีสิ่งเร้าเป็นตัวกระตุ้นทำให้เกิดความคิดใหม่ต่อเนื่องกันไป

ทอเรนซ์ (Torrance อ้างใน กรมวิชาการ, 2535ก, หน้า 2) อธิบายว่า ความคิดสร้างสรรค์ เป็นการรวบรวมประสบการณ์ทั้งหมดที่ผ่านมา เพื่อสร้างรูปแบบอย่างใหม่ ความคิดใหม่ ๆ หรือผลิตผลใหม่ ๆ

สมศักดิ์ ภูวิภาดาพรรณ (2535, หน้า 1-7) กล่าวถึง ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นเรื่องที่สลับซับซ้อน ยากต่อการให้คำนิยามที่แน่นอน ถ้าพิจารณาความคิดสร้างสรรค์โดยยึดผลงานเป็นหลัก ผลงานนั้นต้องเป็นผลงานที่แปลกใหม่และมีคุณค่า มีคนยอมรับ ถ้าพิจารณาโดยยึดกระบวนการเป็นหลัก กระบวนการนั้นต้องเป็นกระบวนการเชื่อมโยงสัมพันธ์ สิ่งของหรือความคิดที่แตกต่างกันอย่างมากระหว่างกันได้ ถ้าพิจารณาโดยยึดคุณลักษณะของบุคคลเป็นหลัก บุคคลนั้นต้องเป็นตัวของตัวเอง มีความคิดคล่อง ยืดหยุ่น และคิดละเอียดลออได้

กิลฟอร์ด (Guilford อ้างใน อารี พันธุ์มณี, 2537, หน้า 6) อธิบายว่า ความคิดสร้างสรรค์ เป็นลักษณะความคิดไดเวอร์เจนซ์ (Divergent Thinking) คือ ความคิดหลายทิศหลายทาง หลายแง่ หลายมุม คิดได้กว้างไกล ซึ่งลักษณะความคิดเช่นนี้จะนำไปสู่การคิดประดิษฐ์สิ่งใหม่ รวมถึงการคิดค้นพบวิธีการแก้ปัญหาได้สำเร็จด้วย

กรมวิชาการ (2535ก, หน้า 8-19) และอารี พันธุ์มณี (2537, หน้า 9-26) กล่าวไว้ตรงกันว่า นักจิตวิทยาและนักการศึกษาจะอธิบายเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ใน 3 ลักษณะ คือ

1. ลักษณะทางกระบวนการ หมายถึงวิธีการคิดหรือกระบวนการทำงานของสมองอย่างเป็นขั้นตอนและสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้สำเร็จ

2. ลักษณะของบุคคล หมายถึงบุคคลที่มีความอยากรู้อยากเห็น มีความกระตือรือร้น ตื่นตัว อยู่ตลอดเวลา ใฝ่ต่อปัญหา มีสมาธิสูง ชอบแสดงออก กล้าคิด กล้าตัดสินใจ ไม่ชอบตามใคร ชอบ การเปลี่ยนแปลงและมีอารมณ์ขัน

3. ลักษณะทางผลผลิต หมายถึงลักษณะของผลงานที่เกิดขึ้น มีตั้งแต่ขั้นต่ำ อันเป็นผลงานที่ แสดงออกถึงความคิดริเริ่มอย่างอิสระ จนกระทั่งพัฒนาขึ้นเป็นการฝึกทักษะและค่อยคิดประดิษฐ์ใหม่ ไม่ซ้ำแบบใคร จนถึงระดับการคิดค้น พบทฤษฎีหลักการใหม่ๆ

องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์

กรมวิชาการ (2535ก, หน้า 9) ได้อธิบายองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ ซึ่ง กิลฟอร์ด (Guilford) หมายถึงการคิดแบบอเนกนัย หรือคิดกระจายว่าประกอบด้วยลักษณะต่อไปนี้

1. ความคิดริเริ่ม
2. ความคิดคล่อง
3. ความคิดยืดหยุ่น
4. ความคิดละเอียดลออ

1. ความคิดริเริ่ม หมายถึง ลักษณะความคิดแปลกใหม่ แตกต่างจากความคิดธรรมดา อาจ เกิดจากการนำเอาความรู้เดิมมาดัดแปลงประยุกต์เป็นสิ่งใหม่ก็ได้ เป็นความคิดที่เกิดขึ้นเป็นครั้งแรก และไม่เคยมีใครคิดถึงมาก่อน ต้องอาศัยความกล้าคิดกล้าลอง อาศัยจินตนาการประยุกต์ คือคิดสร้าง และหาทางทำให้เกิดผลงาน

2. ความคิดคล่อง หมายถึง ความสามารถในการคิดได้คล่องแคล่วรวดเร็ว และคิดได้ ปริมาณมาก แบ่งออกเป็น

2.1 ความคิดคล่องแคล่วทางด้านถ้อยคำ คือความสามารถใช้ถ้อยคำอย่างคล่องแคล่ว

2.2 ความคิดคล่องแคล่วทางด้านโยงสัมพันธ์ คือความสามารถคิดหาถ้อยคำที่เหมือนกัน หรือคล้ายกันได้มากภายในเวลาที่กำหนด

2.3 ความคิดคล่องแคล่วทางการแสดงออก คือความสามารถที่จะนำคำมาเรียงอย่าง รวดเร็ว เพื่อให้ได้ประโยชน์ที่ต้องการ

2.4 ความคิดคล่องแคล่วในการคิด คือความสามารถที่จะคิดสิ่งที่ต้องการภายในเวลาที่ กำหนด

3. ความคิดยืดหยุ่น หมายถึง ความสามารถในการคิดหาคำตอบได้หลายประเภท หลายทิศทาง แบ่งออกเป็น

3.1 ความคิดยืดหยุ่นที่เกิดขึ้นทันที คือความสามารถที่จะพยายามคิดได้หลายอย่างอย่างอิสระ

3.2 ความคิดยืดหยุ่นทางการคิดเปลี่ยนแปลง คือความสามารถที่จะคิดได้หลากหลายและสามารถคิดตัดแปลงจากสิ่งหนึ่งไปเป็นหลายสิ่งได้

4. ความคิดละเอียดลออ หมายถึง ความคิดในรายละเอียดเพื่อตกแต่งหรือขยายความคิดหลักให้ได้ความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

กรมวิชาการ (2535ก, หน้า 16) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์สามารถส่งเสริมและพัฒนาได้ทั้งทางตรงโดยการสอน ฝึกฝน อบรม และทางอ้อมโดยการจัดสภาพบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมความเป็นอิสระในการเรียนรู้

อารี พันธุ์ณี (2537, หน้า 82-84) กล่าวว่าพ่อแม่ ครู ผู้ปกครอง เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก และได้กล่าวถึงหลักการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของทอเรนซ์ (Torrance) และหลักการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของบลอนท์และคลอสไมเยอร์ (Blaunt and Klausmier) ดังนี้

หลักการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของทอเรนซ์

1. ส่งเสริมให้เด็กถามและให้ความสนใจต่อคำถามของเด็ก
2. ตั้งใจฟังและเอาใจใส่ต่อความคิดแปลก ๆ ของเด็กด้วยใจเป็นกลาง
3. กระตุ้นหรือรับต่อคำถามแปลก ๆ ของเด็กด้วยการตอบคำถามอย่างมีชีวิตชีวาหรือชี้แนะให้เด็กหาคำตอบจากแหล่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง

4. แสดงให้เด็กเห็นว่าความคิดของเด็กนั้นมีคุณค่าและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

5. กระตุ้นและส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเอง

6. เปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้และค้นคว้าอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอโดยไม่ต้องใช้วิธีขู่ด้วยคะแนน

หรือการสอบ การตรวจ

7. พึงระลึกเสมอว่า การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กจะต้องใช้เวลาและค่อยเป็น

ค่อยไป

8. ส่งเสริมให้เด็กใช้จินตนาการของตนเอง

หลักการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของบลอนท์และคลอสไมเยอร์

1. สนับสนุนและกระตุ้นการแสดงความคิด ตลอดจนการแสดงออกทางอารมณ์
2. เน้นสถานการณ์ที่จะส่งเสริมความสามารถอันนำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ ไม่จำกัดการแสดงออกของนักเรียนให้เป็นไปในรูปแบบเดียวตลอด
3. อย่าพยายามหล่อหลอมหรือกำหนดแบบให้เด็กมีความคิดและบุคลิกภาพเหมือนกันไปหมดทุกคน
4. อย่าเข้มงวดกวดขันหรือยึดมั่นอยู่กับแบบแผนโดยถือว่าสิ่งที่นอกเหนือไปจากแบบแผนผิดไปหมด
5. อย่าสนับสนุนหรือให้รางวัลเฉพาะผลงานหรือการกระทำซึ่งมีผู้ทดลองทำยอมรับแล้ว ผลงานที่แปลก ๆ ใหม่ ๆ ก็ควรจะมีโอกาสได้รับรางวัลหรือคำชมเชยด้วย

ณัฐพงษ์ เจริญทิพย์ และคณะ (2539, หน้า 5) กล่าวถึงการจัดประสบการณ์ทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครู ควรมีข้อคำนึงดังนี้

1. ควรให้อิสระในการคิด
2. หาแนวคิดหรือคำตอบให้มากที่สุด
3. ไม่วิจารณ์หรือเปรียบเทียบผลงานหรือคำตอบ
4. ยอมรับความคิดทั้งหมด
5. ใช้เวลาในการเพาะความคิด
6. ฝึกการคิดอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

บทบาทของครูในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

อารี พันธุ์ณี (2537, หน้า 99-101) กล่าวว่า ในการสอนความคิดสร้างสรรค์นั้น ครูมีหน้าที่สอนให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านความรู้ ความคิดและทัศนคติ และพัฒนาตนเองให้เป็นคนที่มีความคิดสร้างสรรค์ การสอนความคิดสร้างสรรค์จะเน้นความสำคัญของการจัดกิจกรรมที่ทำท่ายและกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ คำนึงถึงบรรยากาศที่จะทำให้กิจกรรมพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ครูควรช่วยให้เด็กเข้าใจว่าผลงานของเด็กแต่ละคนมีคุณค่า เพราะเป็นการแสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์ของแต่ละคน ครูที่สอนให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ควรมีลักษณะที่พิเศษเฉพาะ ทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาสาระที่จะสอน ตลอดจนเทคนิควิธีสอน และคุณลักษณะอื่น ๆ ที่จำเป็นทั่วไป

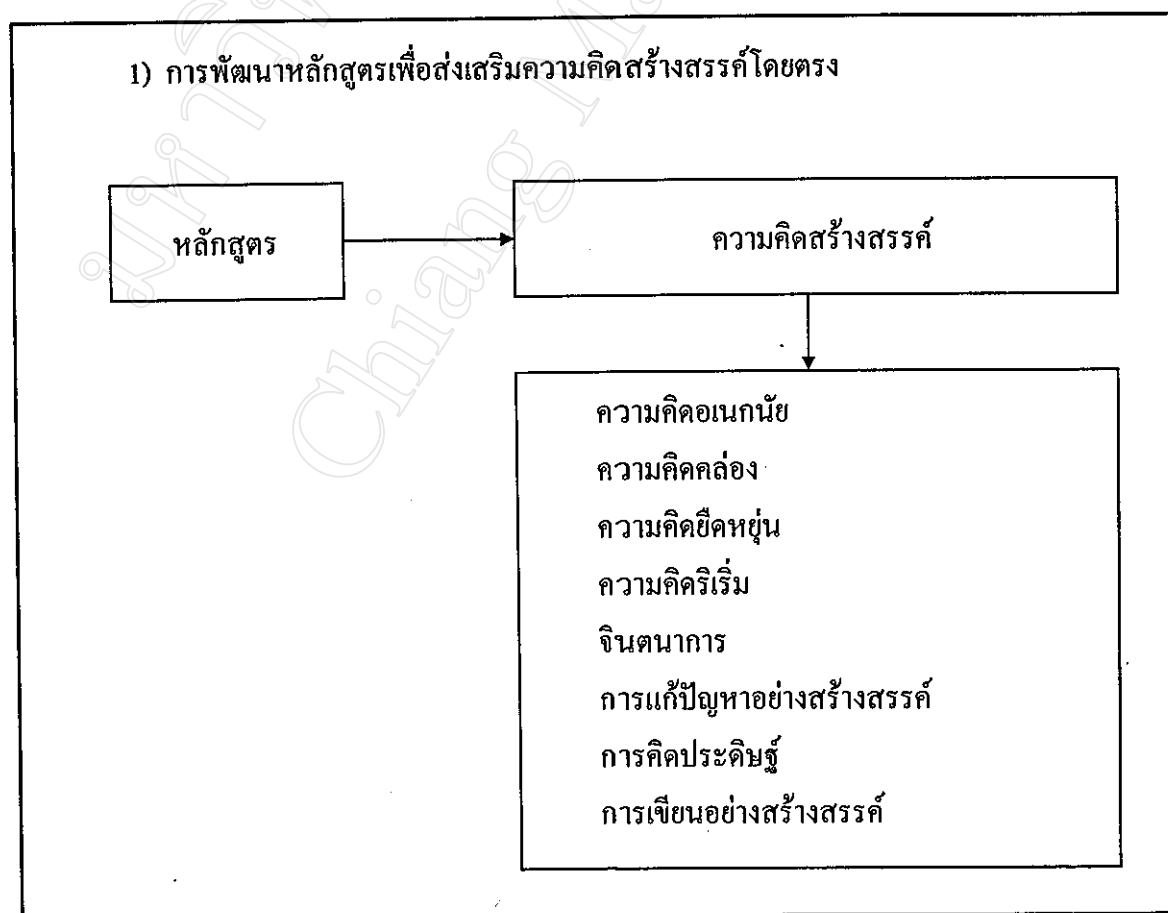
หลักสูตรกับการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

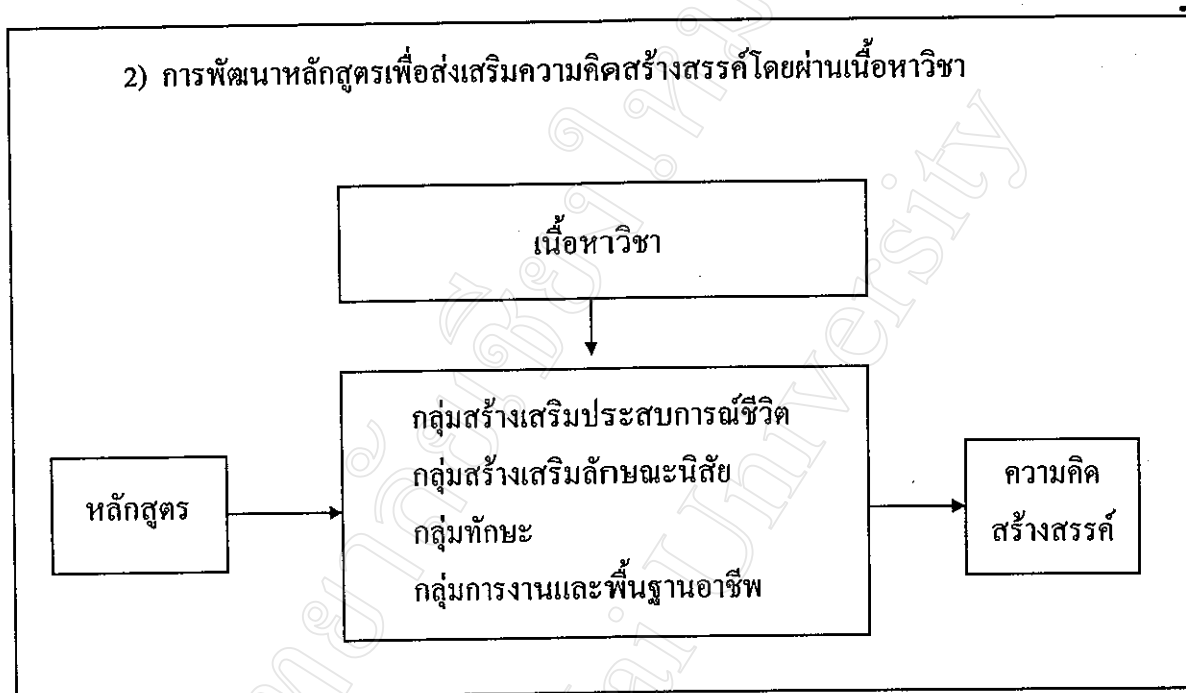
สมศักดิ์ ภูวิภาดาพรรณ (2535, หน้า 75-89) กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ว่า กระทำได้ 2 วิธี คือ การพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์โดยตรง และการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์โดยผ่านเนื้อหาวิชา

1. การพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์โดยตรง อาจจะเป็นหลักสูตรที่มุ่งส่งเสริมความคิดนอกนัย ความคิดคล่อง ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม หรือเป็นหลักสูตรมุ่งเน้นการส่งเสริมจินตภาพ การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ หรือเขียนอย่างสร้างสรรค์

2. การพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์โดยผ่านเนื้อหาวิชา ครูสามารถเพิ่มเติมจุดมุ่งหมายและกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในขั้นตอนการสอนได้ตามความเหมาะสมกับลักษณะของเนื้อหา

ความแตกต่างของการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในหลักสูตรทั้ง 2 วิธีนั้น สามารถแสดงให้เห็นได้ดังภาพ

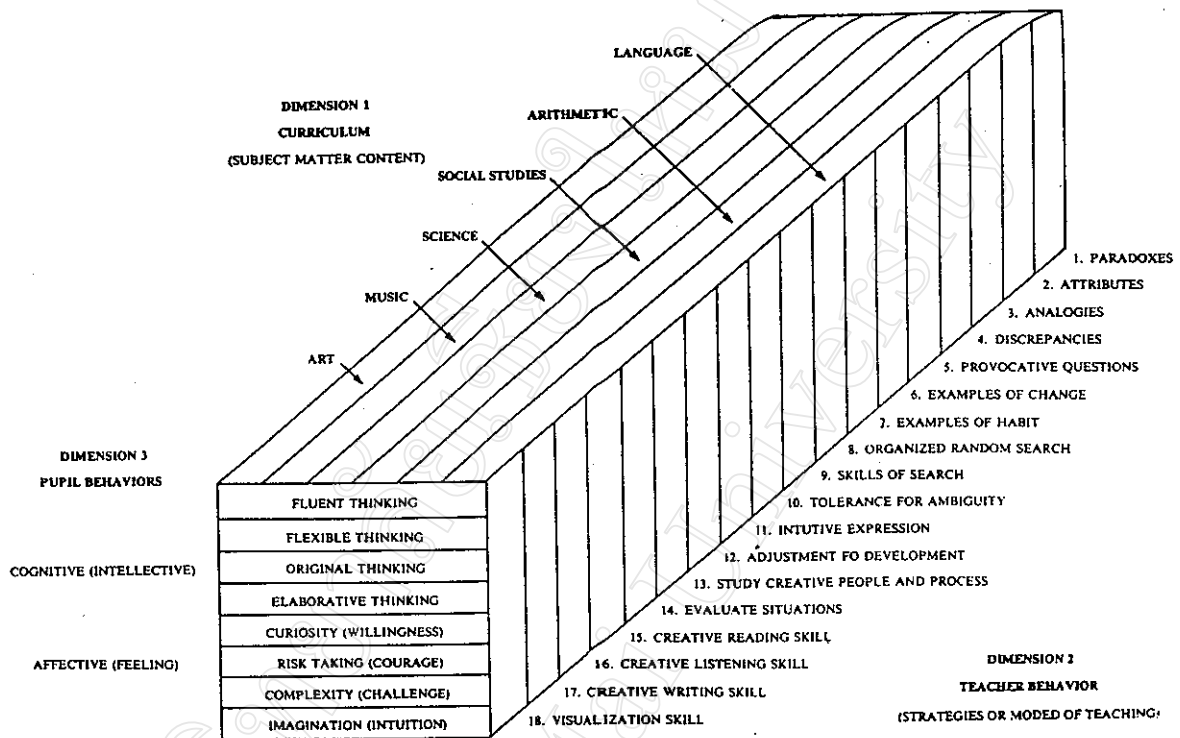

แผนภาพ 1 แสดงการเปรียบเทียบหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ 2 วิธี

รูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของวิลเลียมส์

อารี พันธุ์ณี (2537, หน้า 128-146) ได้อธิบายถึงรูปแบบการสอน Williams Cube CAI Model อันเป็นรูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของวิลเลียมส์ (Williams) นักจิตวิทยา และนักการศึกษาชาวอเมริกันว่า รูปแบบการสอนนี้แบ่งออกเป็น 3 มิติ คือ มิติที่ 1 เป็นด้านเนื้อหา มิติที่ 2 เป็นด้านพฤติกรรมการสอนของครู มิติที่ 3 เป็นด้านพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน ซึ่งแสดงให้เห็นได้ดังภาพ

แผนภาพ 2 แสดงโครงสร้างของรูปแบบการสอนความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของวิลเลียมส์

จากแผนภาพ 2 วิลเลียมส์แบ่งรูปแบบการสอนออกเป็น 3 มิติ

มิติที่ 1 ด้านเนื้อหา (Content) อธิบายได้ว่า การสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์จะยึดหลักสูตรเป็นแกน สามารถสอนความคิดสร้างสรรค์สอดแทรกได้ทุกเนื้อหาวิชาของหลักสูตร ในภาพวิลเลียมส์แบ่งเนื้อหาออกเป็นวิชาต่าง ๆ คือ ภาษา เลขคณิต สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ คนตรี และศิลปะ นั่นคือวิลเลียมส์เน้นการสอนความคิดสร้างสรรค์ให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาในหลักสูตร

มิติที่ 2 ด้านพฤติกรรมการสอนของครู (Teacher Behavior) อธิบายได้ว่า การสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์นั้น เน้นพฤติกรรมการสอนของครูในการจัดการเรียนการสอนและใช้กลวิธีในการสอนให้เหมาะสม วิลเลียมส์ได้เสนอกลวิธีและการจัดกิจกรรมไว้ 18 ลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. การสอนสิ่งที่ขัดแย้งกัน (Paradoxes) หมายถึง การสอนเกี่ยวกับความคิดเห็นในลักษณะซึ่งขัดแย้งในตัวเอง ความคิดเห็นซึ่งคัดค้านกับสามัญสำนึก ความจริงที่ยากจะเชื่อถือหรืออธิบายได้ ความเห็นหรือความเชื่อที่ฝังใจมานาน การคิดเห็นลักษณะดังกล่าวเป็นการฝึกประเมินค่าและช่วยให้คิดในสิ่งที่แตกต่างไปจากรูปแบบที่เคยมี ส่งเสริมความคิดเห็นไม่คล้อยตามโดยปราศจากเหตุผล

2. การพิจารณาลักษณะ (Attributes) หมายถึง การสอนให้นักเรียนคิดพิจารณาถึงลักษณะต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ ทั้งของมนุษย์ สัตว์และสิ่งของ ในลักษณะที่แปลกแตกต่างไปกว่าที่เคยคิด รวมทั้งลักษณะที่คาดไม่ถึงด้วย

3. การเปรียบเทียบอุปมาอุปไมย (Analogies) หมายถึง การเปรียบเทียบสิ่งของหรือสถานการณ์ที่เหมือนกัน คล้ายคลึงกัน แตกต่างกัน หรือตรงกันข้าม อาจเป็นคำเปรียบเทียบ คำพังเพย และสุภาษิตก็ได้

4. การบอกข้อแตกต่าง (Discrepancies) หมายถึง การแสดงความคิดเห็น ระบุ บ่งชี้สิ่งที่คลาดเคลื่อนจากความจริง หรือขาดตกบกพร่อง ผิดปกติ หรือสิ่งที่ยังไม่สมบูรณ์

5. การใช้คำถามยั่วและกระตุ้นให้ตอบ (Provocative questions) หมายถึง การตั้งคำถามแบบปลายเปิดและเป็นคำถามที่ยั่ว เราความรู้สึกลึกซึ้ง ชวนให้คิดค้นคว้า เพื่อให้ได้ความหมายที่ลึกซึ้งสมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ สามารถตอบคำถามได้หลาย ๆ คำตอบ

6. การเปลี่ยนแปลง (Examples of change) หมายถึง การฝึกให้คิดถึงการเปลี่ยนแปลง คัดแปลง ปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ ที่คงสภาพมาเป็นเวลานานให้เป็นไปในรูปแบบอื่น และเปิดโอกาสให้เปลี่ยนแปลงด้วยวิธีต่าง ๆ อย่างอิสระ

7. การเปลี่ยนแปลงความเชื่อ (Examples of habit) หมายถึง การฝึกให้นักเรียนเป็นคนมีความยืดหยุ่น ยอมรับการเปลี่ยนแปลง คลายความยึดมั่นต่าง ๆ เพื่อปรับตนเข้ากับสภาพใหม่ ๆ

8. การสร้างสิ่งใหม่จากโครงสร้างเดิม (Organized Random Search) หมายถึง การฝึกให้นักเรียนรู้จักสร้างสิ่งใหม่ กฎเกณฑ์ใหม่ ความคิดใหม่ โดยอาศัยโครงสร้างเดิมหรือกฎเกณฑ์เดิมที่เคยมีแต่พยายามคิดให้แตกต่างไปจากเดิม

9. ทักษะการค้นคว้าหาข้อมูล (Skills of Search) หมายถึง การฝึกให้นักเรียนรู้จักการสำรวจเพื่อหาข้อมูล แบ่งออกเป็นการค้นคว้าแบบนักประวัติศาสตร์ การค้นคว้าแบบบรรยาย และการค้นคว้าแบบนักวิทยาศาสตร์

10. การค้นหาคำตอบจากคำถามที่กำกวม (Tolerance for Ambiguity) เป็นการฝึกให้นักเรียนมีความอดทน และพยายามที่จะค้นหาคำตอบต่อปัญหาที่กำกวม หรือเป็นสองนัย ลึกลับ หรือท้าทายความนึกคิดต่าง ๆ

11. การแสดงออกจากการหยั่งรู้ (Intuitive Expression) เป็นการฝึกให้รู้จักแสดงความรู้สึก ความคิด ความรู้สึกที่เกิดจากมีสิ่งมาเร้าอวัยวะสัมผัสทั้งห้า

12. การพัฒนาตน (Adjustment for Development) หมายถึง การฝึกให้นักเรียนรู้จักพิจารณา ความพลัดพลั้งล้มเหลวของตนเองหรือผู้อื่นอันเป็นบทเรียนนำไปสู่ความสำเร็จ

13. การศึกษาลักษณะบุคคลและกระบวนการความคิดสร้างสรรค์ของเขา (Study Creative People and Process) หมายถึง การให้ศึกษาประวัติบุคคลสำคัญ ทั้งในแง่ลักษณะพฤติกรรมและกระบวนการคิด ตลอดจนวิธีการและประสบการณ์ของเขาด้วย

14. การประเมินสถานการณ์ (Evaluate Situations) หมายถึง การฝึกให้หาคำตอบโดยคำนึงถึงผลที่เกิดขึ้นและความหมายเกี่ยวเนื่องกัน ด้วยการตั้งคำถามว่าถ้าสิ่งนี้เกิดขึ้นแล้วจะเกิดผลอย่างไร

15. ทักษะการอ่านอย่างสร้างสรรค์ (Creative Reading Skill) หมายถึง การฝึกให้รู้จักคิด แสดงความคิดเห็น แสดงความรู้สึกนึกคิดต่อเรื่องที่อ่านในหนังสือประกอบทุก ๆ วิชา

16. ทักษะการฟังอย่างสร้างสรรค์ (Creative Listening Skill) หมายถึง การฝึกให้เกิดความรู้สึกนึกคิดในขณะที่ฟัง หลังจากฟังบทความ เรื่องราว คนตรี เพื่อเป็นการศึกษาข้อมูล ความรู้ ซึ่งโยงไปหาสิ่งอื่น ๆ ต่อไป

17. ทักษะการเขียนอย่างสร้างสรรค์ (Creative Writing Skill) หมายถึง การฝึกให้แสดงความคิดเห็น ความรู้สึก และจินตนาการด้านการเขียนบรรยายหรือพรรณนาให้เห็นภาพชัดเจน

18. ทักษะการมองภาพในมิติต่าง ๆ (Visualization Skill) หมายถึง การฝึกให้แสดงความรู้สึกนึกคิดจากภาพในแง่มุมแปลก ๆ ใหม่ ๆ ไม่ซ้ำของเดิม

มิติที่ 3 ด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน (Pupil Behaviors) อธิบายได้ว่า จากการที่ครูได้จัดกระบวนการเรียนการสอนตามเนื้อหาวิชาต่าง ๆ แล้ว พฤติกรรมด้านความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนจะเกิดขึ้นทั้งทางด้านสติปัญญาและด้านความรู้สึกนึกคิดหรือเจตคติ ดังนี้

1. ด้านความรู้ความเข้าใจหรือด้านสติปัญญา นักเรียนจะเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านกลไกของสมองใน 4 ด้าน คือ

1.1 ความคิดคล่องตัว (Fluent Thinking) หมายถึง ความคล่องแคล่วในการคิดตอบสนองต่อสิ่งเร้าได้มาก หรือความสามารถในการคิดหาคำตอบที่ชัดเจนตรงประเด็นได้จำนวนมาก ยิ่งคิดได้มากเท่าใดก็ถือว่าดีมากเท่านั้น

1.2 ความคิดยืดหยุ่น (Flexible Thinking) หมายถึง ความยืดหยุ่นในความคิดและการกระทำ การปรับความคิดให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ความยืดหยุ่นในที่นี้หมายถึงปริมาณของจำพวกกลุ่มหรือประเภทที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้า เป็นความสามารถในการคิดตอบสนองได้มากประเภท ซึ่งจะทำให้คำตอบหลากหลายและแตกแยกแขนงออกได้หลายแขนง

1.3 ความคิดริเริ่ม (Original Thinking) หมายถึง ความคิดแปลกใหม่ไม่ซ้ำกับความคิดของคนอื่นและแตกต่างจากความคิดธรรมดา อาจเกิดจากการคิดของเดิมที่มีอยู่แล้วให้แปลกแตกต่างจากที่เคยเป็น หรือสามารถพลิกแพลงให้กลายเป็นสิ่งใหม่

1.4 ความคิดละเอียดลออ (Elaborative Thinking) หมายถึง ความคิดในรายละเอียดเป็นขั้นเป็นตอน อธิบายให้เห็นภาพพจน์ได้ชัดเจนหรือเป็นผลงานที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น จัดเป็นความคิดในรายละเอียดที่นำมาตกแต่ง ขยายความคิดครั้งแรกให้สมบูรณ์ขึ้น

2. ด้านความรู้หรือด้านจิตใจ นักเรียนจะเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านความรู้ จิตใจ หรือเจตคติใน 4 ด้าน คือ

2.1 ความอยากรู้อยากเห็น (Curiosity) ได้แก่ ความต้องการตอบสนอง ความกระหายใคร่รู้ ความสงสัย ความรู้สึกไวต่อสิ่งที่พบเห็น และแสดงออกด้วยการทดลองค้นคว้า ศึกษา กระตือรือร้นที่จะซักถามเกี่ยวกับเรื่องแปลกใหม่อยู่เสมอ

2.2 ความเต็มใจที่จะเสี่ยง (Risk-Taking) ได้แก่ การตอบสนองความกระหายใคร่รู้หรืออยากรู้อยากเห็น มีความรู้สึกกล้าหาญ กล้าเดา คาดคะเน และพอใจที่จะทดลองความสามารถของตนโดยไม่กลัวความล้มเหลว หรือคำวิพากษ์วิจารณ์

2.3 ความพอใจที่จะทำสิ่งที่สลับซับซ้อน (Complexity) ได้แก่ ความต้องการตอบสนองที่จะทำให้สิ่งที่ยากซับซ้อน พิสดาร ให้ประสบผลสำเร็จ ความยากและความซับซ้อนไม่เป็นอุปสรรค แต่เป็นแรงกระตุ้นยั่วและท้าทายให้อยากทำให้สำเร็จ ปัญหาที่ยุ่งยากหรืองานที่ซับซ้อนไม่เป็นสิ่งที่ทำให้ท้อถอย แต่ทำให้เกิดมูมานะและแรงจูงใจ

2.4 ความคิดจินตนาการ (Imagination) ได้แก่ การตอบสนองความต้องการที่จะคิดสร้างภาพพจน์จากสิ่งที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน มักคิดในสิ่งแปลกใหม่ดูเหมือนจะเป็นไปได้ยาก และเป็นลักษณะสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ที่จะนำไปสู่การคิดค้น ประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่ และเป็นประโยชน์

การวัดความคิดสร้างสรรค์

ฉันทูพงษ์ เจริญทิพย์ และคณะ (2539, หน้า 61-67) กล่าวว่า การวัดความคิดสร้างสรรค์ในปัจจุบันสามารถทำได้ 3 วิธี คือ

1. การสังเกตพฤติกรรม
2. การวัดโดยใช้แบบทดสอบ
3. การตรวจคุณภาพของงาน

1. การสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน กระทำได้ทั้งลักษณะเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การวัดแบบเป็นทางการอาจใช้แบบสอบถาม แบบมาตราวัดประเมินค่า หรือการสัมภาษณ์ หรือสอบถามความคิดเห็นจากครูประจำชั้น ครูผู้สอนก็ได้ การสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนทั้ง 2 ลักษณะนั้น สังเกตได้จากความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมแต่ละกิจกรรมและพฤติกรรมที่ปรากฏดังต่อไปนี้

1. มีความมั่นใจในการแสดงออก เช่น ถ้าวาด ถ้าวัด
2. มีความพยายามในการคิดแก้ปัญหา อวดทน ตลอดจนเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติกิจกรรมจนกระทั่งงานสำเร็จ

3. ให้ความร่วมมือในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

4. ยอมรับในสิ่งแปลก ๆ

5. มีสัมพันธภาพกับสมาชิกในกลุ่ม

6. สามารถพูดและแสดงความคิดเห็นได้อย่างรวดเร็ว

7. มีความคิดหลายทิศทาง

8. มีอารมณ์ขัน สนุกสนาน ร่าเริง

9. สามารถปรับตัวได้ดีในบรรยากาศที่อิสระ

10. มีความเป็นตัวของตัวเอง

11. มีความยืดหยุ่นในการคิด

12. มีความสามารถในการคิดอย่างคล่องแคล่ว

13. สามารถแตกความคิดเดิมไปสู่ความคิดที่แปลกใหม่

14. มีความสุขกับการทำงาน

15. มีความอยากรู้อยากเห็น (พิจารณาจากการซักถาม)

2. การวัดโดยใช้แบบทดสอบ การวัดวิธีนี้จะต้องสร้างแบบทดสอบขึ้น ซึ่งโดยทั่วไปจะกำหนดสถานการณ์ที่แปลกประหลาดหรือไม่ใช่สถานการณ์ปกติ แล้วให้นักเรียนใช้ความคิดโดยอิสระ “ตอบ” จากสถานการณ์นั้น คำตอบของนักเรียนไม่อาจนำไปพิจารณาได้ว่าถูกหรือผิด เนื่องจากเป็นคำตอบที่ตอบขึ้นในสถานการณ์ “แปลกใหม่” การพิจารณาคะแนนคำตอบนิยมแยกให้เป็น 3 กรณี คือ ความคิดคล่อง ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม บางครั้งอาจให้คะแนนเป็นกรณีความคิดละเอียดลออด้วย

ความคิดคล่อง หมายถึง จำนวนข้อรายการที่ตอบได้ตรงตามเงื่อนไข เช่น ถ้าตอบได้ 7 ข้อ ก็ถือว่าได้ความคล่อง 7 คะแนน ในขณะที่ความคิดยืดหยุ่น หมายถึง จำนวนกลุ่มของคำตอบที่จัดเข้าเป็นหมวดหมู่ได้ เช่น จากคำตอบได้ 7 ข้อ หากจัดคำตอบได้เป็น 3 กลุ่ม ก็จะได้คะแนน

ความยืดหยุ่น 3 คะแนน ส่วนความคิดริเริ่มนั้นพิจารณาจาก “การไม่ซ้ำ” กับคำตอบของผู้เข้าสอบในคราวเดียวกัน โดยหลักการคำตอบที่ไม่ซ้ำกับใครจะได้คะแนนสูงสุด ซึ่งโดยปกตินิยมให้คะแนนคำตอบเช่นนี้ 5 คะแนน ส่วนคำตอบที่ซ้ำกันก็ให้คะแนนลดหลั่นกันไปเป็น 4, 3, 2, 1, 0 ตามลำดับ

3. การตรวจคุณภาพของผลงาน การวัดด้วยวิธีนี้เป็นการวัดใน “ระดับลึก” กว่า การวัดโดยใช้แบบทดสอบ ในการวัดจะกระทำโดยผู้รู้ (ปกติมีจำนวน 3 คน แต่ถ้าจำเป็นอาจใช้ครูผู้สอนคนเดียวก็ได้) เป็นผู้ตรวจคุณภาพของผลงาน ในที่นี้ผลงานอาจหมายถึงงานในลักษณะต่าง ๆ ที่ครูมอบหมายให้ทำ เช่น การแต่งกลอน การวาดภาพ การประดิษฐ์สิ่งของ ฯลฯ ซึ่งจะต้องกำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนนให้ชัดเจน ระดับคะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดในแต่ละข้อนิยมกำหนดเป็น 3 ช่วง (ดี = 3, พอใช้ = 2, ต้องปรับปรุง = 1) หรือ 5 ช่วง (ดีมาก = 5, ดี = 4, ปานกลาง = 3, พอใช้ = 2, ต้องปรับปรุง = 1)

แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์

การสร้างแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์นั้น มีผู้คิดปรับปรุงดัดแปลงให้เหมาะสมกับลักษณะเนื้อหาวิชาต่าง ๆ มากมาย สามารถแบ่งออกเป็น 2 แบบใหญ่ ๆ คือ แบบทดสอบเกี่ยวกับภาษาและแบบทดสอบที่เป็นรูปภาพ ดังตัวอย่างลักษณะแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ของ ทอเรนซ์ ซึ่ง สมศักดิ์ ภูวิภาดาพรรณ (2535, หน้า 29) ได้อธิบายถึงรายละเอียดว่า ทอเรนซ์ได้สร้างแบบทดสอบ 2 ชนิด คือ การวัดทางภาษากับการวัดทางรูปภาพ แบบทดสอบทั้งสองมุ่งวัดองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ คือ ความคิดคล่อง ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดลออ

แบบทดสอบทางรูปภาพจะประกอบด้วยแบบทดสอบย่อย ๆ เช่น การสร้างภาพ ซึ่งครูจะแจกกระดาษแข็งสี่ที่ตัดเป็นวงรีรูปไข่ 1 รูป นักเรียนจะได้รับคำสั่งให้ปิดรูปวงรีนั้นลงส่วนใดของกระดาษคำตอบก็ได้ จากนั้นก็ให้วาดรูปวงรีนั้นให้เกิดรูปที่แปลกกว่าคนอื่นจนกระทั่งไม่มีใครนึกถึงได้ เด็กที่สร้างภาพได้แปลกแตกต่างไปจากคนอื่น ๆ ต่างไปจากที่เคยพบเห็น และแฝงด้วยอารมณ์ขัน ขี้เล่น ถือว่าเป็นเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์

ส่วนแบบทดสอบทางภาษานั้น สามส่วนแรกเป็นการถามและการเล่า โดยให้นักเรียนตั้งข้อสมมติฐานหาสาเหตุและผลที่ตามมา ส่วนที่สี่เป็นเรื่องของการปรับปรุงผลงานให้ดีขึ้น โดยให้นักเรียนดูรูปตุ๊กตาตัวแล้วให้นักเรียนบอกว่าควรปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตุ๊กตาอย่างไรเพื่อนำมาสนใจ น่าเล่นมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีการสอบวัดที่เกี่ยวกับประโยชน์ใช้สอยแบบแปลก ๆ ของสิ่งของ โดยให้

นักเรียนบอกประโยชน์ใช้สอยของกระป๋อง โลหะ หรือกล่องกระดาษ ข้อสอบชุดสุดท้ายเป็นเรื่องของการสมมติ เช่น สมมติว่าก้อนเมฆทุกก้อนต้องมีเชือกผูกติดอยู่ และเชือกนั้นห้อยลงมายังพื้นดิน ถ้าเป็นเช่นนั้นอะไรจะเกิดขึ้น

ข้อสอบแต่ละตอนใช้เวลา 10 นาที และก่อนจะเริ่มตอนใหม่ต้องมีเวลาเพื่ออธิบายคำสั่งหรือเปิดโอกาสซักถามให้กระจ่างในคำสั่ง

แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ทางภาษา

กรมวิชาการ (2535ก, หน้า 29-36) กล่าวว่า การสร้างแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จำเป็นต้องสร้างให้สอดคล้องกับหลักการและทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ คือให้ผู้ตอบสามารถคิดได้หลาย ๆ ทาง หลาย ๆ แบบ หลาย ๆ แนว และได้เสนอตัวอย่างแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาไว้ 12 แบบ ดังนี้

1. แบบความเหมือน จะให้นักเรียนดูภาพต่าง ๆ แล้วบอกว่าภาพเหล่านั้นมีอะไรคล้ายหรือเหมือนกันบ้าง โดยบอกให้ได้มากที่สุดภายในเวลาที่กำหนด เช่น ให้อาหารเสิร์ฟกับกางเกง คำตอบอาจเป็นใช้สวม เป็นผ้า มีกระเป๋า

2. แบบประโยชน์ของสิ่งของ จะให้นักเรียนบอกประโยชน์ของสิ่งที่กำหนดให้มาให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ภายในเวลาที่กำหนด เช่น ให้อาหารหมวกใช้ทำอะไรได้บ้าง คำตอบอาจเป็นใช้ตักน้ำ ใช้ใส่ผลไม้ ใช้พัดลม ใช้สวมกันแดด

3. แบบพหุคูณเดียวกัน จะให้นักเรียนหาคำตอบจากสิ่งที่กำหนดให้ได้มากที่สุด ภายในเวลาที่กำหนด เช่น ให้อาหารสิ่งที่มีลักษณะแบน คำตอบอาจเป็นกระดาษ ใบไม้ แผ่นเสียง ฟันโต๊ะ

4. แบบความคล่องแคล่วในการใช้คำ จะกำหนดพยัญชนะให้ 1 ตัว หรือกำหนดคำให้ 1 คำ แล้วให้นักเรียนเขียนคำที่ขึ้นต้นหรือลงท้ายด้วยพยัญชนะหรือคำที่กำหนดให้นั้นให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ภายในเวลาที่กำหนด เช่น ให้เขียนคำที่ขึ้นต้นด้วยพยัญชนะ “ก” คำตอบอาจเป็น กนก ก่อน กิน กระดาษ

5. แบบผลที่จะเกิดตามมาจะกำหนดคำถามให้ แล้วให้นักเรียนคาดคะเนผลที่จะเกิดตามมา โดยบอกให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ภายในเวลาที่กำหนด เช่น กำหนดคำถามว่า ถ้าคนเราไม่จำเป็นต้องนอน อะไรจะเกิดตามมบ้าง คำตอบอาจเป็น จะต้องทำงานมากขึ้น ไม่ต้องใช้นาฬิกาปลุก ไม่มีเพลงกล่อมเด็ก บ้านที่สร้างไม่ต้องมีห้องนอน

6. แบบการสร้างคำจากอักษรในคำที่กำหนดให้ จะกำหนดคำให้ 1 คำ แล้วให้นักเรียนใช้ อักษรจากคำที่กำหนดให้มาสลับกันใหม่ โดยคำที่สลับขึ้นใหม่นี้จะต้องเป็นคำที่มีความหมายให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ภายในเวลาที่กำหนด เช่น กำหนดคำ “มะละกอ” คำตอบอาจเป็น กลม อม มอ ลอก กอ

7. แบบการหาคำที่มีความหมายคล้ายกัน จะกำหนดคำมาให้แล้วให้นักเรียนหาคำที่มีความหมายเหมือนกันหรือคล้ายกันหรือใกล้เคียงกันกับคำที่กำหนดให้ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ภายในเวลาที่กำหนด เช่น กำหนดคำว่า “หนัก” มาให้ คำตอบอาจเป็น ใหญ่ อ้วน แน่น จู หนา

8. แบบความหมายของภาพ จะกำหนดภาพมาแล้วให้นักเรียนพิจารณาและตอบคำถามว่า บุคคลในภาพนั้นควรจะพูดว่าอย่างไรบ้าง โดยบอกมาให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ภายในเวลาที่กำหนด เช่น กำหนดภาพผู้หญิงยกมือจับคางทำทางกรุ่นขึ้นมาให้ คำตอบอาจเป็น “โอ๊ยงไปหมดแล้ว” “เราอยู่ที่นี้ได้อย่างไรกัน” “แยจริง ๆ เราไม่น่าทำเลย”

9. แบบความสัมพันธ์ทางสังคม จะให้นักเรียนดูภาพแล้วตอบคำถามว่า บุคคลในภาพนั้นควรจะพูดว่าอย่างไรบ้าง โดยบอกให้มากที่สุดภายในเวลาที่กำหนด เช่น ให้ดูภาพเด็กหญิงขายคุกกี้ กำลังยื่นคุกกี้ผู้หญิงอีกคนที่กำลังเล่นชิงช้าอยู่ แล้วถามว่าเด็กผู้หญิงควรจะพูดกับเด็กผู้ชายที่ยืนอยู่ด้วยกันว่าอย่างไร คำตอบอาจเป็น “แหว่งแรงจัง” “ฉันอยากเล่นมั้ง” “ที่โรงเรียนฉันก็มี”

10. แบบตั้งคำถามแปลก จะกำหนดให้อ่านหนังสือหรือให้ดูภาพ แล้วให้ตั้งคำถามจากเรื่องที่อ่านหรือภาพที่ได้ดูในแง่มุมต่าง ๆ อย่างพิสดารมากที่สุดเท่าที่จะมากได้

11. แบบแต่งเรื่องสั้น จะให้นักเรียนเขียนเรียงความจากภาพภายในเวลาที่กำหนด โดยให้นักเรียนพิจารณาภิรียาทำทาง อารมณ์ หรือความรู้สึกของบุคคลในภาพ แล้วเขียนความเรียงสั้น ๆ ให้ได้ความว่าแต่ละคนรู้สึกอย่างไร ทำอย่างไร เพราะเหตุใด ให้ได้เรื่องมากที่สุดเท่าที่จะมากได้

12. แบบประลึกถึงหรือคิดถึง จะกำหนดข้อความให้พร้อมกับคำที่ขีดเส้นใต้ แล้วถามนักเรียนว่าเมื่อเห็นคำที่ขีดเส้นใต้นั้นแล้ว ทำให้นักเรียนนึกถึงเรื่องใดบ้าง บอกมาให้มากที่สุด เช่น ให้ข้อความมาว่า “คุณพ่อชอบสะสมหนังสือทุกชนิด” คำตอบอาจเป็น เป็นเล่ม น่าสนใจ อ่านง่าย ให้ความรู้

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับร้อยกรอง

ความหมายของร้อยกรอง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 อธิบายความหมายของร้อยกรองว่า หมายถึง คำประพันธ์ ถ้อยคำที่เรียบเรียงให้เป็นระเบียบตามบัญญัติแห่งฉันทลักษณ์

ฐประณีต นาคทรพรพ (2519, หน้า 209) ให้ความหมายว่า ร้อยกรองหมายถึงคำประพันธ์ ชนิดต่าง ๆ ได้แก่ กาพย์ กลอน โคลง ฉันท์ ร่าย ลิลิต กวีฉันทะ รวมถึงบทกวีร่วมสมัยที่แต่งขึ้น ทั้งที่มีสัมผัสตามแบบแผนและที่ปลอดแบบแผน และเพลงปฎิพากย์ อันมาจากเพลงพื้นบ้านของท้องถิ่นต่าง ๆ ด้วย

นราวัลย์ พูลพิพัฒน์ (2525, หน้า 11) ให้ความหมายว่า ร้อยกรองคือ การเรียบเรียงถ้อยคำ สำนวนเข้าด้วยกันอย่างประณีต บรรจง เพื่อให้เกิดความไพเราะสละสลวย ทั้งนี้โดยมีแบบแผน อย่างใดอย่างหนึ่ง อาจจะเป็นแบบแผนตามฉันทลักษณ์โบราณหรือแบบแผนที่ผู้เขียนคิดขึ้นใหม่ก็ได้

พระยาอุปทิศศิลปสาร (2531, หน้า 350) เรียกร้อยกรองว่า “บทกานท์” หรือ “คำกานท์” โดยให้คำอธิบายว่า ได้แก่เรื่องที่แต่งขึ้นเป็นกลอน กาพย์ โคลง ฉันท์

กำชัย ทองหล่อ (2537, หน้า 433) เรียกร้อยกรองว่า “คำประพันธ์” โดยอธิบายว่าคำประพันธ์ คือ ถ้อยคำที่ร้อยกรองหรือเรียบเรียงขึ้นโดยมีข้อบังคับจำกัดคำและวรรคตอนให้สัมผัสกันไพเราะตาม กฎเกณฑ์ที่วางไว้ในฉันทลักษณ์

จากการให้ความหมายของร้อยกรองที่กล่าวมา สรุปได้ว่าร้อยกรองหมายถึง งานประพันธ์ที่ นำคำมาเรียบเรียงตามลักษณะบังคับในรูปแบบต่าง ๆ อันได้แก่ โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ร่าย รวมทั้งรูปแบบอื่น ๆ ที่มีการคิดสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่

ร้อยกรองประเภทกาพย์

ความหมายของกาพย์

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 อธิบายความหมายของกาพย์ว่า หมายถึง คำร้อยกรองจำพวกหนึ่ง มีหลายอย่าง เช่น กาพย์ฉบัง กาพย์สุรางคนางค์ กาพย์ยานี

เจือ สตะเวทิน (2517, หน้า 45) กล่าวถึงกาพย์ว่า แต่เดิมมีความหมายกว้าง ๆ อย่างกลอน นั่นคือ หมายถึงคำประพันธ์ทุกชนิด ต่อมาวินิพนธ์เจริญขึ้น โบราณจารย์ท่านจึงกำหนดเรียกกันใหม่ โดยเรียกคำประพันธ์ประเภทไม่บังคับเอกโท ทรุ ลหุ ว่า กาพย์ เช่น กาพย์ยานี 11 กาพย์ฉบัง 16 และกาพย์สุรางคนางค์ 28 เป็นต้น

กำชัย ทองหล่อ (2537, หน้า 490) กล่าวว่า ภาพยนตร์คือ คำประพันธ์ชนิดหนึ่ง ซึ่งมีกำหนด
คณะ พยางค์ และสัมผัส มีลักษณะคล้ายกับฉันทลักษณ์ แต่ไม่มีครุ หนู เหมือนฉันทลักษณ์

ประเภทของภาพยนตร์

พระยาอุปกิตศิลปสาร (2531, หน้า 430) กล่าวถึงประเภทของภาพยนตร์ว่า ภาพยนตร์ที่เป็นสามัญมี
3 ประเภท คือ ภาพยนตร์ยานี ภาพยนตร์ฉบบัง และภาพยนตร์สร้างคณางค์ ส่วนภาพยนตร์ซึ่งมีข้อบ่งคับหรือวิธีการ
ประพันธ์แตกต่างออกไป เช่น ภาพยนตร์ห่อโคลง ภาพยนตร์จับไม้ฉบบัง จัดเป็นภาพยนตร์พิเศษ

กำชัย ทองหล่อ (2537, หน้า 490) แบ่งประเภทของภาพยนตร์ออกเป็น 5 ชนิด คือ ภาพยนตร์ยานี
ภาพยนตร์ฉบบัง ภาพยนตร์สร้างคณางค์ ภาพยนตร์ห่อโคลง และภาพยนตร์จับไม้ห่อโคลง

ภาพยนตร์ที่พบเห็นและนิยมแต่งกันอยู่โดยทั่วไปนั้น มี 3 ประเภท คือ ภาพยนตร์ยานี 11 ภาพ
ฉบบัง 16 และภาพยนตร์สร้างคณางค์ 28

ลักษณะบ่งคับของภาพยนตร์

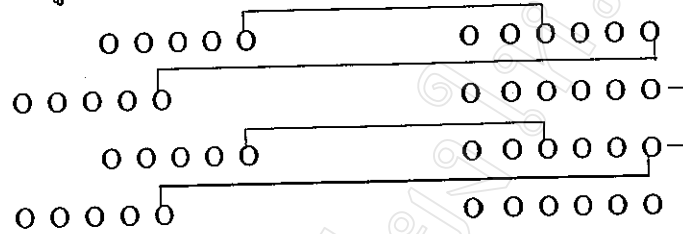
ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2519, หน้า 232) กล่าวถึงลักษณะบ่งคับของภาพยนตร์ว่ามี 4 อย่าง ได้แก่
คณะ พยางค์ สัมผัส และเสียงวรรณยุกต์

โดยทั่วไปจะเห็นว่าเสียงวรรณยุกต์นั้น มักจะไม่มีกล่าวถึงในลักษณะบ่งคับของภาพยนตร์นัก
จะเน้นแต่ด้านคณะ พยางค์ และสัมผัสเป็นสำคัญ ลักษณะบ่งคับของภาพยนตร์แต่ละประเภทมีดังต่อไปนี้

ภาพยนตร์ยานี 11

1. คณะ ภาพยนตร์ยานีบทหนึ่งมี 2 บาท บาทที่ 1 เรียกบาทเอก บาทที่ 2 เรียกบาทโท
แต่ละบาทมี 2 วรรค คือ วรรคแรก กับวรรคหลัง
2. พยางค์ พยางค์หรือคำนั้น ในวรรคแรกมี 5 คำ วรรคหลังมี 6 คำ เป็นเช่นนี้ทั้งบาทเอก
และบาทโท
3. สัมผัส กำหนดให้คำสุดท้ายของวรรคแรกในบาทเอกสัมผัสกับคำที่ 1 หรือ 2 หรือ 3
ของวรรคหลังในบาทเอก และให้คำสุดท้ายของวรรคหลังในบาทเอก สัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคแรก
ในบาทโท คำสุดท้ายของวรรคหลังในบาทโท สัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคหลังในบาทเอกของบท
ต่อไป

ผังภูมิและตัวอย่างกาพย์ยานี 11

กาพย์ยานีลำน้า
วรรคหน้าห้าคำหมาย
ครุสทั้น
สัมผัสต้องจัดแจง

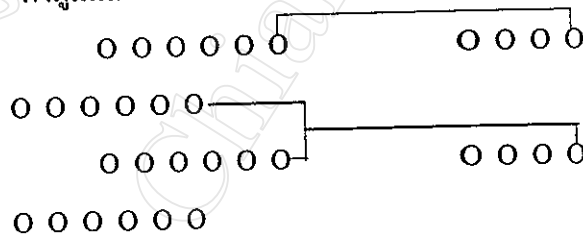
สิบเอ็ดคำจำอย่าคลาย
วรรคหลังหกยกแสดง
ไม่สำคัญอย่าระแวง
ให้ถูกต้องตามวิธี

(กำชัย ทองหล่อ, 2537, หน้า 491)

กาพย์ฉกบั้ง 16

1. คณะ กาพย์ฉกบั้ง 16 บทหนึ่งมี 3 วรรค คือ วรรคต้น วรรคกลาง และวรรคท้าย
2. พยางค์ พยางค์หรือคำนั้นในวรรคต้นมี 6 คำ วรรคกลางมี 4 คำ วรรคท้ายมี 6 คำ
3. สัมผัส กำหนดให้คำสุดท้ายของวรรคต้น สัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคกลาง คำสุดท้ายของวรรคท้ายสัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคต้นในบทต่อไป

ผังภูมิและตัวอย่างกาพย์ฉกบั้ง 16

ฉกบั้งสิบหกคำควร
พึงเลือกให้เพราะเหมือนกัน

ถ้อยคำสำนวน

วรรคหน้าวรรคหลังรำพัน

วรรคหนึ่งพึงสรร

ใส่วรรคละหกคำเทอญ

วรรคสองต้องสี่คำเชิญ

แต่งเสนาะเพราะเพลิน

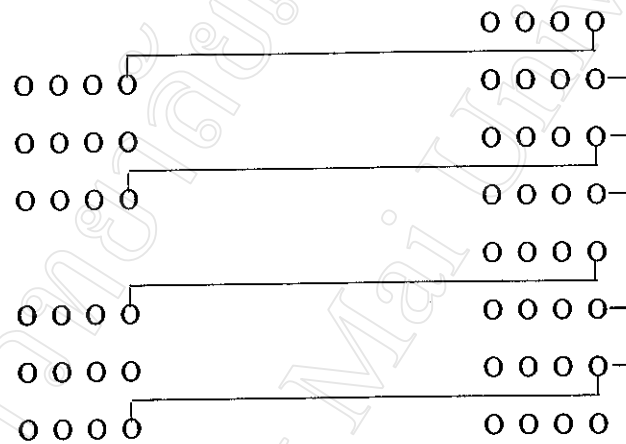
ใครได้สดับจับใจ

(กำชัย ทองหล่อ, 2537, หน้า 493)

ภาพยี่สุรางคณางค์ 28

1. คณะ ภาพยี่สุรางคณางค์ 28 บทหนึ่งมี 7 วรรค
2. พยางค์ พยางค์หรือคำนั้นมีวรรคละ 4 คำ
3. สัมผัส กำหนดให้คำสุดท้ายของวรรคแรกสัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่ 2 คำสุดท้ายของวรรคที่ 3 สัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่ 5 และคำสุดท้ายของวรรคที่ 6 คำสุดท้ายของวรรคที่ 7 สัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่ 3 ในบทต่อไป

ผังภูมิและตัวอย่างภาพยี่สุรางคณางค์ 28

กำหนดบทวาง
บทหนึ่งเจ็ดวรรค
วรรคหนึ่งสี่คำ

จึงต้องกำหนด
คำทำยวรรคสาม
สัมผัสกันดี

สุรางคณางค์
ยี่สิบแปดคำ
เป็นหลักพึงจำ
แนะนำวิธี
หากแต่งหลายบท
บัญญัติจัดมี
ต้องตามวิธี
ทำยบทต้นแล

(กำชัย ทองหล่อ, 2537, หน้า 495)

ร้อยกรองประเภทกลอน

ความหมายของกลอน

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 อธิบายความหมายของกลอนว่า

... คำประพันธ์ ซึ่งแต่เดิมเรียกคำเรียงที่มีเสียงสัมผัสทั่วไป จะเป็นโคลง ฉันท์ หรือกาพย์ก็ตาม เช่น คำว่า ชูมนุ่มตำรากลอน ครั้นเรียกเฉพาะคำประพันธ์บางอย่างเป็นคำโคลง คำฉันท์ คำกาพย์แล้ว คำประพันธ์นอกนี้ก็อย่างหนึ่งเรียกว่าคำกลอน เป็นลำนํ้าสำหรับจับร้องบ้าง คือ บทละคร สักวา เสภา บทดอกสร้อย เป็นเพลงสำหรับอ่านบ้าง คือกลอน เพลงยาว หรือกลอนตลาด ...

ชนิด อยู่โพธิ์ (2517, หน้า 26) อธิบายว่า คำว่ากลอนนั้นในสมัยหนึ่งน่าจะหมายความรวมถึง กวีนิพนธ์หรือบทร้อยกรองทุกชนิด ดังได้กล่าวไว้ในลิลิตพระลอว่า

“จักกล่าวกลอนพระลอ เลิศผู้

และ “เกลากลอนกล่าวกลการ กลกล่อม ใจนา”

แม้ลิลิตเองก็ยังมีคำเรียกเป็นกลอนชนิดหนึ่งว่า “กลอนลิลิต” แต่ต่อมาหรือโดยทั่ว ๆ ไปเรานำเอามาใช้เรียกกวีนิพนธ์แยกประเภทออกไป ดูเหมือนจะหมายความเพียงบทกลอนธรรมดา ๆ ทั่วไป ไม่เกี่ยวกับ โคลง ฉันท์ และกาพย์

กำชัย ทองหล่อ (2537, หน้า 460) กล่าวว่า กลอน คือลักษณะคำประพันธ์ที่เรียบเรียงกันเข้าเป็นคณะ มีสัมผัสกันตามลักษณะบัญญัติเป็นชนิด ๆ แต่ไม่มีบังคับเอกโท และครุหลุ

สรุปได้ว่า กลอนแต่ก่อนหมายถึงคำประพันธ์ทุกชนิด ปัจจุบันหมายถึงคำประพันธ์ชนิดหนึ่งที่บังคับสัมผัส ไม่บังคับเอก โท และครุหลุ

ประเภทของกลอน

ในการจัดแบ่งประเภทของกลอน มีการแบ่งต่าง ๆ กัน ดังต่อไปนี้

กระแสร มาลาภรณ์ (2509, หน้า 48) แบ่งกลอนออกเป็น 2 ประเภท คือ กลอนขับ ได้แก่ กลอนบทละคร สักวา ดอกสร้อย เสภา และกลอนเพลง ได้แก่ เพลงยาว นิราศหรือหนังสือกลอน กลบท กลอักษร กลอนหก และกลอนตลาด

ชนิด อยู่โพธิ์ (2517, หน้า 20) กล่าวว่า ถ้าจะแยกประเภทของกลอนออกไปโดยลักษณะส่วนใหญ่ ๆ ก็จะแยกได้ 2 อย่าง คือ

1. กลอนสำหรับขับร้อง ได้แก่ บทละคร บทเสภา บทสักวา บทคอกสร้อย และบทร้องเพลงพื้นบ้าน

2. กลอนสำหรับอ่าน ได้แก่ กลอนแปดหรือกลอนตลาด หรือบางทีก็เรียกว่า กลอนสุภาพ หรือเพลงยาว

พระยาอุปกิตศิลปสาร (2531, หน้า 366) แบ่งกลอนออกเป็น 3 ประเภท คือ กลอนขับร้อง กลอนสุภาพหรือกลอนตลาด กลอนกล

กลอนขับร้อง คือ กลอนที่ประพันธ์ขึ้นสำหรับขับร้อง มีตั้งแต่วรรคละ 6 คำขึ้นไปจนถึง 8 คำ เพื่อให้เหมาะกับเพลงขับร้องเป็นชนิด ๆ ไป แบ่งออกเป็นกลอนบทละคร และคำร้องส่งดนตรี อันได้แก่ บทคอกสร้อย บทสักวา และบทเสภา

กลอนสุภาพหรือกลอนตลาด บทกลอนจำพวกนี้เรียกกันทั่วไปว่า “กลอนตลาด” และต่อมาเปลี่ยนเป็นเรียกว่า “กลอนสุภาพ” มีหนังสือกลอนเรียกว่า เรื่องประโลมโลก เรื่องนิราศต่าง ๆ และเพลงยาว เป็นต้น

กลกลอน กลอนประเภทนี้คือกลอนสุภาพ แต่มีข้อแตกต่างคือ เพิ่มข้อบังคับพิเศษขึ้น แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ กลอนกลบท กับกลอนกลอักษร

วันเนา ฐิติน (2532, หน้า 115) กล่าวว่า การแบ่งประเภทของกลอนนั้น แม้ว่าแต่ละคนจะเรียกชื่อต่างกันไปบ้าง แต่ก็หมายถึงกลอนอย่างเดียวกันนั่นเอง สรุปแล้วจะแบ่งประเภทของกลอนออกตามลักษณะ ดังนี้ คือ

1. แบ่งตามจุดมุ่งหมายของการนำไปใช้ เช่น ใช้สำหรับประกอบลำนำขับร้องก็เรียกว่า กลอนขับหรือกลอนร้อง ส่วนกลอนที่นำไปใช้สำหรับอ่าน ก็เรียกว่ากลอนเพลง

2. แบ่งตามลักษณะการแต่งหรือรูปแบบในการแต่ง เช่น กลอนสุภาพ กลอนตลาด กลบท กลอักษร เป็นต้น

กำชัย ทองหล่อ (2537, หน้า 460) แบ่งกลอนออกเป็น 3 ประเภท คือ กลอนสุภาพ กลอนลำนำ กลอนตลาด

กลอนสุภาพ คือ กลอนที่ใช้ถ้อยคำและทำนองเรียบ ๆ แบ่งออกเป็น 4 ชนิด คือ กลอน 6 กลอน 7 กลอน 8 กลอน 9

กลอนลำนำ คือ กลอนที่ใช้ขับ ร้อง หรือสวดให้มีทำนองต่าง ๆ แบ่งออกเป็น 5 ชนิดคือ กลอนบทละคร กลอนสักวา กลอนเสภา กลอนคอกสร้อย และกลอนขับร้อง

กลอนตลาด คือ กลอนผสมหรือกลอนคละ ไม่กำหนดคำตายตัวเหมือนกลอนสุภาพ ในกลอนบทหนึ่งอาจมีวรรคละ 7 คำบ้าง 8 คำบ้าง หรือ 9 คำบ้าง คือเอากลอนสุภาพหลายชนิดมาผสมกันนั่นเอง เป็นกลอนที่นิยมใช้ในการขับและร้องแก้กันทั่วไป จึงเรียกว่ากลอนตลาด แบ่งเป็น 4 ชนิด คือ กลอนเพลงยาว กลอนนิราศ กลอนนิยาย และกลอนเพลงปฎิพากย์

ข้อประยงค์ (2537, หน้า 4) แบ่งกลอนออกเป็น 2 ประเภท คือ กลอนขับร้อง ได้แก่ กลอนที่ใช้สำหรับเป็นลำนำขับร้อง มีกลอนคอกสร้อย กลอนสัทวา กลอนบทละคร กลอนเสภา กลอนเพลงไทยและกลอนเพลง ได้แก่ กลอนที่ส่วนใหญ่ใช้สำหรับอ่านหรือจะใช้ขับร้องก็ได้ มีกลอนสุภาพ กลอนนิราศ กลอนเพลงยาว กลอนหก กลอนกลบท

กลอนสุภาพ

จากการจัดแบ่งประเภทของกลอนดังที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่ากลอนสุภาพคือกลอนประเภทหนึ่ง ซึ่ง คำชัย ทองหล่อ ได้แยกเป็นคนละประเภทกับกลอนตลาด แต่พระยาอุปกิตศิลปสารเอามารวมกัน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ให้ความหมายของกลอนสุภาพว่า “กลอนเพลงยาวหรือกลอนตลาด” ความหมายของกลอนสุภาพในพจนานุกรมสอดคล้องกับกลอนสุภาพที่พระยาอุปกิตศิลปสารกล่าวถึง

ลักษณะบังคับของกลอนและกลอนสุภาพ

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2519, หน้า 261) กล่าวถึงลักษณะบังคับของกลอนว่ามี 7 ประการ คือ คณะ พยางค์ สัมผัส เสียงวรรณยุกต์ คำเป็นคำตาย คำนำ และคำสร้อย

วันเนา ยูเด็น (2532, หน้า 23-76) กล่าวว่า กลอนมีข้อบังคับโดยทั่วไป 4 ประการ คือ คณะ พยางค์ สัมผัส และเสียงวรรณยุกต์ บางชนิดอาจเพิ่มบังคับพิเศษออกไปบ้าง เช่น บังคับคำนำ คำลงท้าย และคำสร้อย หรือถ้าเป็นจำพวกกลอนกลก็จะแต่งเพิ่มบังคับให้มีลักษณะพิเศษที่กำหนดขึ้นต่าง ๆ อาจบังคับคำเป็นคำตายหรือรูปวรรณยุกต์และอื่น ๆ ตามแต่จะบัญญัติให้มีในแต่ละชนิด

1. คณะ คณะของกลอนจัดเป็นบท ๆ และบทหนึ่ง ๆ มีอยู่ด้วยกัน 2 บาท เรียกว่าบาทเอกกับบาทโท ในบาทเอกนั้นมี 2 วรรค คือ วรรคสดับกับวรรครับ ส่วนในบาทโทก็มี 2 วรรคเช่นเดียวกัน คือ วรรครองกับวรรคส่ง

2. พยางค์ คือ จำนวนคำที่บรรจุลงในแต่ละวรรคของกลอน โดยปกติกลอนวรรคหนึ่ง ๆ จะมีตั้งแต่ 8-9 คำ ถ้าเป็นกลอนสำนวนเก่า ๆ ในเพลงยาวความเก่าอาจมีตั้งแต่ 6-9 คำ

3. สัมผัส คือ ลักษณะที่บังคับให้คล้องจองกัน มี 4 ลักษณะ

สัมผัสสระ คือ คำที่มีสระและมาตราสะกดอย่างเดียวกัน แต่ไม่ซ้ำเสียง

สัมผัสอักษร คือ คำที่มีพยัญชนะต้นเป็นตัวเดียวกันหรือเสียงเดียวกัน

สัมผัสนอก คือ สัมผัสบังคับ เป็นสัมผัสนอกวรรค หรือสัมผัสระหว่างวรรค ซึ่งจะเป็นลักษณะสัมผัสสระ

สัมผัสใน หรือสัมผัสไม่บังคับ เป็นสัมผัสที่คล้องจองกันในวรรคเดียวกัน เป็นลักษณะสัมผัสสระหรือสัมผัสอักษรก็ได้

4. เสียงวรรณยุกต์ คือบังคับให้คำสุดท้ายของวรรคแรกหรือวรรคสลับใช้เสียงวรรณยุกต์ใดก็ได้ แต่ไม่นิยมใช้เสียงสามัญ เพราะถือว่าไม่ไพเราะ คือเสียงจะไม่เด่น

คำสุดท้ายของวรรคที่สองหรือวรรครับ คือ คำรับ นิยมใช้เสียงจัตวา จะใช้เสียงเอกเสียงโทก็ได้ แต่ห้ามเสียงสามัญ สมัยก่อนไม่นิยมเสียงตรี ในปัจจุบันห้ามใช้เสียงตรีด้วย

คำสุดท้ายของวรรคที่สามหรือวรรครอง คือ คำรอง นิยมใช้เสียงสามัญ จะใช้เสียงตรีก็ได้ แต่ห้ามเสียงจัตวา สมัยก่อนไม่นิยมเสียงเอก เสียงโท แต่ปัจจุบันนอกจากห้ามเสียงจัตวาแล้ว ยังไม่ใช้เสียงเอกเสียงโทอีกด้วย

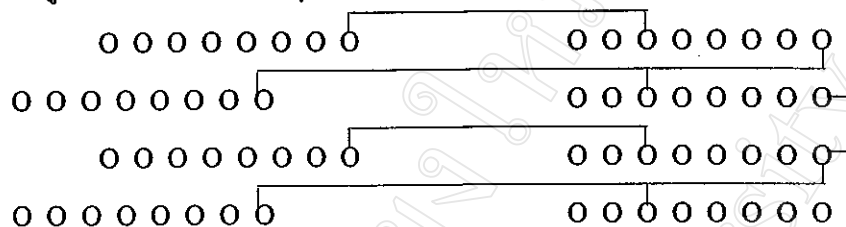
คำสุดท้ายของวรรคที่สี่หรือวรรคส่ง คือ คำส่ง นิยมใช้เสียงสามัญ จะใช้เสียงตรีก็ได้ แต่ห้ามเสียงจัตวา สมัยก่อนไม่นิยมเสียงเอกเสียงโท แต่ปัจจุบันนอกจากห้ามเสียงจัตวาแล้วยังห้ามเสียงเอกเสียงโทอีกด้วย คำส่งนี้มีคุณสมบัติเหมือนคำรองทุกประการ

คำสัมผัสเชื่อมสลับและเชื่อมรอง ใช้วรรณยุกต์ได้ทั้ง 5 เสียง

สำหรับกลอนสุภาพนั้น ก็มีลักษณะบังคับตามข้อบังคับของกลอนโดยทั่วไปนั่นเอง

สุริวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2531, หน้า 44) ได้กล่าวถึงลักษณะบังคับของกลอนสุภาพว่า แต่ละวรรคมีคำตั้งแต่ 7-9 คำ กลอน 2 วรรค เป็นหนึ่งคำกลอน กลอนบทหนึ่งมี 4 วรรค หรือ 2 คำกลอน กลอนวรรคที่ 1 เรียกวรรคสลับ คำสุดท้ายของวรรคนี้ไม่นิยมเสียงสามัญ แต่ถ้าใช้ก็ไม่ผิด ถ้าใช้เสียงจัตวาจะช่วยให้อ่านมีความไพเราะยิ่งขึ้น กลอนวรรคที่ 2 เรียกวรรครับ คำสุดท้ายของกลอนวรรคนี้นิยมเสียงจัตวา ห้ามใช้เสียงสามัญ กลอนวรรคที่ 3 เรียกวรรครอง คำสุดท้ายของวรรคนี้นิยมใช้เสียงสามัญ เสียงโท และเสียงตรีใช้ได้ เสียงเอกไม่นิยม ห้ามใช้เสียงจัตวา กลอนวรรคที่ 4 เรียกวรรคส่ง คำสุดท้ายของวรรคนี้นิยมใช้เสียงสามัญและเสียงตรี ส่วนเสียงเอกเสียงโทไม่นิยม และห้ามใช้เสียงจัตวา

ผังภูมิและตัวอย่างกลอนสุภาพ

กลอนสุภาพพยางค์มีกำหนด
วรรคละแปดพยางค์นับศัพท์สุนทร
ห้าแห่งคำคล้องจองต้องสัมผัส
เสียงสูงต่ำต้องเรียงเยี่ยงโบราณ

กลอนหนึ่งบทสี่วรรคครองอักษร
อาจยังหย่อนเจ็ดหรือเก้าเข้าหลักการ
สลับจัตวาประสมส่งประสมคี่สาม
เป็นกลอนกานท์ครบครันฉนี้เอย

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ และบุญเหลือ เทพยสุวรรณ
(กรมวิชาการ, 2538, หน้า 220)

แนวทางในการสอนเขียนร้อยกรอง

สุจิต เพียรชอบ และสายใจ อินทรมพรรย์ (2536, หน้า 195-197) ได้เสนอหลักสำคัญบางประการในการเขียนคำประพันธ์ร้อยกรองไว้ดังนี้

1. ครูควรนำคำประพันธ์ร้อยกรองประเภทต่าง ๆ มาให้นักเรียนได้รู้จักอ่าน หรือลองถอดคำประพันธ์ เพื่อให้คุ้นเคยกับฉันทลักษณ์ เป็นการแนะนำให้นักเรียนรู้จักผลงานสร้างสรรค์ด้านร้อยกรอง
2. ครูพยายามกระตุ้นให้นักเรียนรู้จักสังเกตความแตกต่างของฉันทลักษณ์ประเภทต่าง ๆ
3. นักเรียนควรจะได้มีส่วนร่วมในการเรียนอย่างแข็งขัน เริ่มตั้งแต่การอ่านออกเสียง อาจจะเป็นการอ่านทำนองเสนาะหรือขับร้องเป็นทำนองไทยเดิม การนับจำนวนคำ การส่งสัมผัส จำนวนเอก-โท จำนวนครุหลุ แล้วอภิปรายสรุปเป็นลักษณะบังคับของคำประพันธ์แต่ละประเภท
4. ในการสอนทุกครั้งครูควรมีขั้นตอนในการสอน เช่น มีขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นสอน การให้นักเรียนลงมือฝึกปฏิบัติเป็นกลุ่ม เป็นรายบุคคล และการประเมินผล
5. ครูควรวางโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกฝนแต่งคำประพันธ์อยู่เสมอ
6. ควรใช้สื่อการสอนประกอบ เช่น ภาพ แผนภูมิ แถบบันทึกเสียง หุ่นจำลอง ของจริง บางโอกาสต้องมีการจัดทัศนศึกษาด้วย เพื่อเป็นการเร้าความสนใจและสร้างบรรยากาศในการเรียน
7. ครูต้องใจกว้าง อดทน ขอมรับผลงานของเด็ก คอยให้กำลังใจอยู่เสมอ

8. ควรนำวรรณกรรมร่วมสมัยมาใช้ประกอบการสอนบ้าง ไม่ควรติดอยู่กับฉันทลักษณ์แบบเดิมมากเกินไป

9. ครูควรจะได้คำนึงถึงกฎของการทำซ้ำที่จะช่วยในด้านการเรียนรู้

10. เปิดโอกาสด้วยการสร้างสถานการณ์ ให้นักเรียนได้ประลองฝีมือในการเขียนคำประพันธ์อยู่เสมอ จัดป้ายนิเทศแสดงผลงานของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนอื่น ๆ ได้ทราบเป็นการเสริมกำลังใจ

11. จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ส่งเสริมให้จัดตั้งชุมนุม จัดทัศนศึกษาประเภทวรรณคดีสัญจร จัดนิทรรศการคำประพันธ์ เพื่อช่วยสนับสนุนให้นักเรียนได้ผลิตงานในการเขียนคำประพันธ์ร้อยกรองมากยิ่งขึ้น

12. การประเมินผลงานเขียนคำประพันธ์ร้อยกรอง ควรมีกฎเกณฑ์ที่แน่นอน นักเรียนควรมีส่วนร่วมในการประเมินทุกครั้ง ควรประเมินผลจากพัฒนาการและความก้าวหน้าทางการเขียนของนักเรียนแต่ละคนเป็นสำคัญ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

นิศยา มะลิสูวรรณ (2536) ได้ทำวิจัยเรื่อง ผลของการใช้กิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยแผนการสอนที่มีกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แผนการสอนตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่มนั้น ไม่แตกต่างกัน

อุทัยวรรณ ปิ่นประชาสรร (2537) ได้ทำวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเขียนภาษาไทยและความคิดสร้างสรรค์ทางภาษา ระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกการเขียนอย่างสร้างสรรค์ กับแบบฝึกตามคู่มือครูของกระทรวงศึกษาธิการ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้แบบฝึกการเขียนอย่างสร้างสรรค์ มีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาไทยสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยแบบฝึกตามคู่มือครูของกระทรวงศึกษาธิการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่เรียนโดยใช้แบบฝึกการเขียนอย่างสร้างสรรค์ มีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยแบบฝึกตามคู่มือครูของ กระทรวงศึกษาธิการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ประสพพร มโนวงศ์ (2539) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ตามแนวคิดของวิลเลียมส์ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย หลังจาที่ได้รับ การสอนตามแนวคิดของวิลเลียมส์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสอนตามแนวคิดของวิลเลียมส์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พิมพ์ร วัฒนานนท์ (2539) ได้ทำวิจัยเรื่อง การปรับแผนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์เนื้อหาวิชาวิทยาศาสตร์ กลุ่มส่งเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้แผนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ที่ปรับจากแผนการสอนปกติ มีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้แผนการสอนปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้แผนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ที่ปรับจากแผนการสอนปกติก็สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้แผนการสอนปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บุทรพงศ์ ศิรินันท์ (2539) ได้ทำวิจัยเรื่อง การใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ มีคะแนนความคิดสร้างสรรค์โดยเฉลี่ยสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คะแนนความคิดสร้างสรรค์มีความสัมพันธ์กับคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชุดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนเขียนร้อยกรอง

วันเนาว์ ยูเด็น (2521) ได้ทำวิจัยเรื่อง บทเรียนสำเร็จรูปเรื่อง “การเขียนกลอน” สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนสามารถทำบทเรียนและข้อทดสอบหลังบทเรียนได้สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ ค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 บทเรียนสำเร็จรูปที่สร้างขึ้นช่วยให้นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น

สุกัญญา จันทร์เพ็ญ (2524) ทำวิจัยเรื่อง การสร้างแบบฝึกการเขียนกลอนเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับสูง วิทยาลัยครูอุบลราชธานี ผลการวิจัยปรากฏว่า ความสามารถในการเขียนกลอนเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษา ก่อนฝึกและหลังฝึกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ นักศึกษามีความสามารถในการเขียนกลอนเชิงสร้างสรรค์เพิ่มมากขึ้น

นราวัลย์ พูลพิพัฒน์ (2525) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียน วิชาภาษาไทยเรื่องกาพย์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนเชิง สร้างสรรค์กับการสอนตามปกติ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนเรื่องกาพย์ในด้านความรู้ ความเข้าใจของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์กับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกตินั้น ไม่แตกต่างกัน แต่ผลสัมฤทธิ์ในด้านทักษะการเขียนของนักเรียนที่ได้รับการ สอนโดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติ

ทิววรรณ คำดวง (2531) ได้ทำวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ระหว่างการสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปกับการสอนปกติ เรื่อง “กลอนสุภาพ” ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนน้ำโสมพิทยาคม จังหวัดอุดรธานี ปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา ภาษาไทย เรื่อง “กลอนสุภาพ” ระหว่างการสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปกับการสอนปกติแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เพลินใจ พงกษชาติรัตน์ (2535) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการเขียน ร้อยกรองเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า คะแนนความสามารถใน การเขียนร้อยกรองเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เรียน โดยใช้แบบฝึกทักษะสูงกว่านักเรียนที่เรียน โดย ไม่ใช้แบบฝึกทักษะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิภาวรรณ สุขตระกูล (2535) ทำวิจัยเรื่อง การสร้างบทเรียนโมดูลวิชาภาษาไทย เรื่อง “การเขียนกลอนสุภาพ” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนหินกองวิทยาคม จังหวัด สระบุรี ผลการวิจัยปรากฏว่า การสอนด้วยบทเรียน โมดูลนั้นทำให้คะแนนสอบก่อนเรียนกับหลังเรียน ของนักเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนส่วนใหญ่มี ความคิดเห็นที่ดีต่อการเรียนด้วยบทเรียนโมดูล

จุฑาภรณ์ (กมลชัย) วงศ์คำดี (2536) ได้ทำวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการ เขียนร้อยกรองและพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยการ ใช้แบบฝึกเสริมทักษะกับการใช้แบบฝึกหัดตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า ทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเขียน ร้อยกรองและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เรียน โดยการ ใช้แบบฝึกเสริมทักษะกับนักเรียนที่เรียน โดยการ ใช้แบบฝึกหัดตามคู่มือครูนั้น มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คะแนน ผลสัมฤทธิ์ในการเขียนร้อยกรองและคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เรียน โดยใช้แบบฝึก เสริมทักษะนั้น สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ละเอียด คชวัฒน์ (2537) ได้ทำวิจัยเรื่อง การใช้แบบฝึกพัฒนาการเขียนกลอนสุภาพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยปรากฏว่า ผลการสอนโดยใช้แบบฝึกพัฒนาการเขียนกลอนสุภาพทำให้คะแนนสอบก่อนเรียนกับหลังเรียนของนักเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05